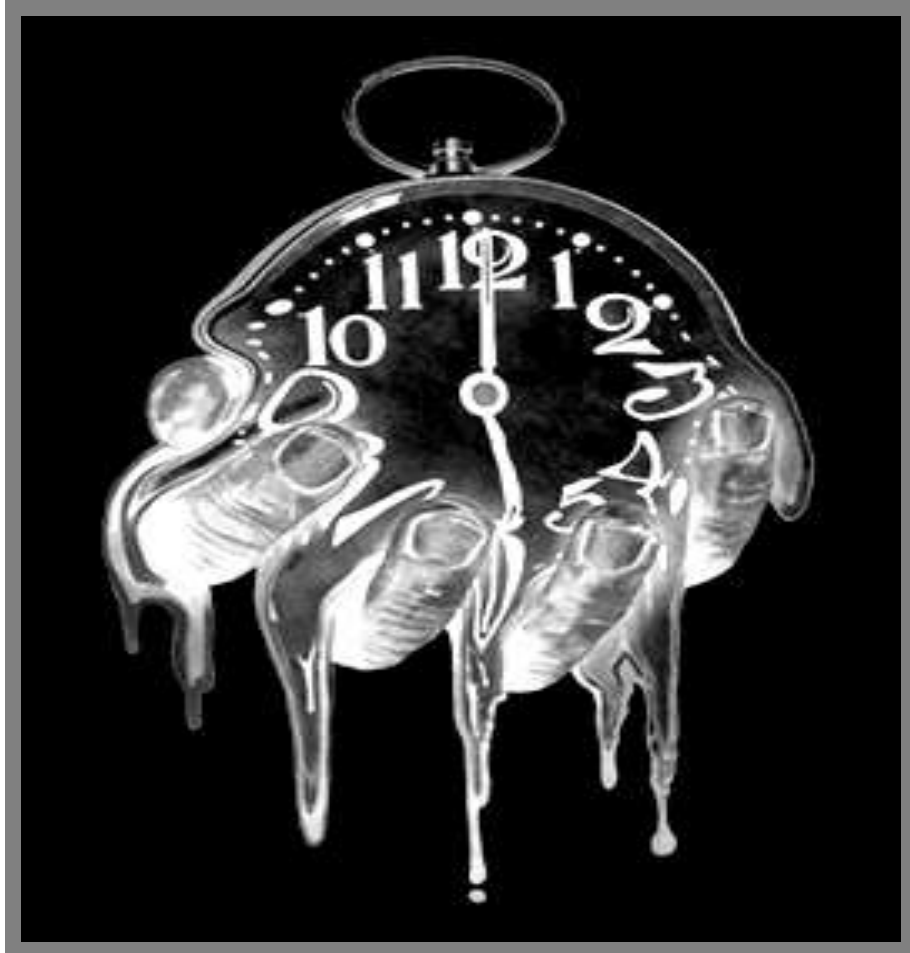

và rồi

TẤT CẢ SẼ NGUỒI NGOÀI

-TÔ THÙY YÊN-
biểu dương - hãy biểu dương cùng tận
vinh dự lắm than của kiếp người

CAO VỊ KHANH

Đã có bao giờ bỗng dưng rồi tự hỏi ... để làm gì, đời ta ?
Suốt vài chục năm hít thở, ăn ngủ, đi lại, yêu đương, làm tình, kéo bè kết bạn,
gieo thù gây oán, thư thả kiếm ăn hay quần quật cày cục ... đã có lần nào giật
mình, khựng lại rồi bần khoản ... để làm gì, giọt nước mắt, tiếng cười, nỗi buồn
này, niềm vui nọ, mối lo kia, những vai ngang khoác áo hào hoa hay những vai
trần vác đá ... Để làm gì, những đối nghịch phủ phàng ?

Ờ, đã có bao giờ ?

Hay rồi chỉ sống như một thứ hình nhân múa may theo những sợi giây kéo vô hình ... sáng, trưa, chiều, tối, xuân, hạ, thu, đông, hôm rày, bữa nay, mai mốt, năm này, năm tới ... năm sau nữa ... sau sau nữa ... rồi ... bỗng... chợt ... khựng lại ngang xương ! Y như cái đồng hồ cũ đứt giây thieu phát đứng sừng hai cây kim bất kể giờ giấc, dù giờ giấc vẫn nhúc nhích đều đều ! Thiệt là ... !

... Hồi còn nhỏ lắm, có lần được má cho tiền đi coi hát bóng xuất trưa ở một tỉnh lẻ. Buổi trưa ở một cõi mà ai nấy có tật ngủ trưa cho qua cái nắng cứ làm hấp háy hai con mắt. Rạp thì nhỏ xíu, có hai ba cái quạt trần vừa quay vừa gục gặc như ngủ gà ngủ gật. Mình mẩy ướt đẫm mồ hôi mà mắt thì cứ dán chặt lên cái màn vải đang chiếu phim Ngư Ông và Biển cả (**). Phim màu tét-nít-cô-lo, màn ảnh đại vĩ tuyến, kể chuyện ông thợ câu già sụ dầm co vớ con cá lươn kiếm to sù. Biển cả ngăn ngắt màu xanh nổi hung bung bọt sóng trắng ngàn ... Con cá thì quyết tình vùng vẫy. Ông câu thì quyết tình giữ chặt con cá đã lờ cán câu để phủ nhận cái tin đồn đã hết thời ... câu cá. Hai bên quần thảo với nhau suốt ba ngày hai đêm. Sau hết, cá chịu thua, thúc thủ. Cá lớn tới nỗi không chứa được trong ghe, ông phải buộc vào mạn thuyền rồi dong buồm về bến. Vậy rồi, suốt trong chuyến trở lại bờ, một bầy cá mập đuổi theo giành giật. Sức tàn lực kiệt, sau khi đã hết lòng bảo vệ cho “nạn nhân” của mình, tới phiên ông thúc thủ, đến nỗi khi cập bến rồi, kết quả còn trơ lại một bộ xương ... cá. Cái hình ảnh bộ xương cá thịt thà trống phọc, sót lại sau một trận chiến tận tình làm thủng con nít coi phim giật mình. Vậy đó sao, kết quả của một cố gắng tột cùng là một bộ xương trống hoang trống hoác. Hồng biết ông tác giả truyện kể còn ẩn ý gì không chớ nội cái hình ảnh đối nghịch đó đã đủ giáng vào cái đầu nhỏ xíu vài ba câu hỏi ... mà chẳng có câu trả lời.

Vậy rồi, ngày tháng qua ... mỗi ngày mỗi lớn nhò nhét thêm ba cái mớ triết lý tây tàu kim cổ đủ kiểu đủ hạng. Mà làm như hương vị hồ lớn quá nên khó tiêu thành ra cứ chứng nào tật nấy, lại theo thói hoang đàng nên chẳng có đáo-bỉ-ngạn được bờ bến nào hết. Rốt lại tới lui rồi cứ lơ mơ như một kẻ ăn nhờ ở đậu trong cái gian nhà trọ trống phọc mà người tới người đi thì nườm nượp nên chẳng hơi đâu mà thắc mắc ... Dù chỉ một lần !

Thêm nữa, dẫu đã sống suốt một tuổi trẻ giữa thời buổi giặc giã, nhưng vì chí làm trai hãnh nhỏ hơn cọng chỉ luân kim, lại được đặc ân lánh mình đằng sau khung cửa Khổng sân Trình thành ra ít nhiều cũng được hưởng mớ thực phẩm trần gian vốn được bày ra thừa mứa trước mắt. Phàm phu tới nỗi chẳng có thì giờ đâu mà thắc mắc nọ kia với những vấn nạn siêu hình kể cả chuyện ông thợ câu với bầy cá mập. Kể ra cũng đáng ... tội-làm-người mà hồn cây cỏ !

Nhưng mà, thôi thì, chuyện phân số cũng lấp liếm mà bỏ qua !

À lại nài ba cái số phận ra mà kể lể. Có thật chẳng, định mệnh? Hay nghĩ cho cùng, hai chữ định mệnh, số mạng ... chẳng qua là để nói cho vắn vè về một chuyện mà ai nấy mù tịt, hay để tự trấn an trước những vấn nạn về kiếp nhân sinh. Mấy ngàn năm rồi đã có câu trả lời nào thỏa đáng. Hay chỉ có những vè vờ để ru ngủ những tọc mạch. Đòi người trăm lẻ một phần trăm, có phải chỉ là cái vòng tròn kín mít. Đi không rồi lại trở về không !

Có phải, số phận con người cũng trờm trờm như mẩu chuyện mà Ernest Hemingway đã viết và đã được quay thành phim. Mà Spencer Tracy trong vai ông thợ câu, râu tóc bạc trắng như cước sau suốt một đời chèo chống kịch liệt, còn trận chót đã chiến đấu cực lực và ... đã chiến bại cực cùng.

Mà nếu đã vậy thì sao lại bương chải, cày cực trầy trật trườn lên tuột xuống, bường lên trượt xuống, ai nấy cũng hết một đời cứ làm cái chuyện quả là ... vô vọng. Sao không như đám lục bình thả lều bều theo con nước lớn nước ròng, trước sau gì cũng phận lục bình, ngày hai buổi lều bều theo nước ròng nước lớn !!!

Nhớ, lúc còn ... làm-thầy, có lần đang thao thao rao giảng thế-sự-thăng-trầm-quân-mạc-vấn-yên-ba-thâm-xứ-hữu-ngư-châu-vất-tay-nằm-nghĩ-chuyện-đâu-đâu-đem-mộng-sự-độ-với-chân-thân-thì-cũng-hết, bỗng bất chợt giật mình khan ... vì một thoáng ý chớp qua, rồi ... giật mình quày lại ... lên giọng tiếp đúng kiểu giáo khoa với đám em út đang ngồi xếp de dưới lớp, coi như chẳng có gì xảy ra trong cái đầu vốn thường hay loạn lạc ... quên phức luôn cái chuyện Chu Thần đã nói rõ ràng chân thân với mộng sự là một

Hẳn nhiên cũng phải có nguyên do. Thứ thắc mắc mà người ta hay phũ tay, lắc đầu mà phán ... ối hơi đâu. Nhưng dấu bỏ qua mà lại như in dấu trong đầu lời của ông Cao đã phán chắc mềm như một với một là hai. Chân thân với mộng sự là một. Một. Hay nói cho ra vẻ triết lý cao siêu chút, chân thân chính là mộng sự và mộng sự là chân thân. Y như kiểu đồng tiền sấp ngửa. Thường hể thấy ngửa thì mừng mà sấp thì bí xị. Dù rằng mừng hay bí xị cũng chỉ cùng một bản mặt.

Nghĩ cũng ngộ. Cái chuyện vô lý vô nghĩa đó, đâu có mới lạ gì đâu. Đời trước, mấy chục, mấy trăm, mấy ngàn đời trước đã nói đến hoài. Đã nhắc nhở, đã khuyên răn, đã tỉ mỉ tận mẫn chỉ dạy đủ kiểu đủ cách mà rồi ... chứng nào tật nấy, thiên hạ cứ đâm đầu vô mà chụp giựt. Kể cả cái thứ gọi là hạnh phúc không hình thù chẳng màu sắc, chẳng biết tròn méo ra sao ... mà cũng không thiếu người lặn lội đi tìm.

Mà nghĩ đi rồi nghĩ lại. Nếu không làm vậy thì làm gì. Làm gì ? Nếu không làm cái chuyện vô lý vô nghĩa đó thì làm gì, cuộc sống này ? Sinh ra. Chập chững tập đi. Đi vững rồi đi vòng vòng. Đi vòng vòng để rồi, rớt lại, tới ngay bon cái chỗ bắt đầu. Chẳng lẽ cả và thiên hạ đều là ngây ngô ? Mà nếu không ngây ngô thì là gì ? Tây Tàu gì cũng y như nhau. Bên thì ưỡn ngực gằn giọng Que je meure au combat, ou meure de tristesse Je rendrai mon sang pur comme je l'ai reçu kiểu như Don Rodrige trong Le Cid khi bị giăng co giữa bên tình bên hiếu. Bên thì gồng mình kiểu chí-làm-trai-dặm-ngàn-da-ngựa, gieo-Thái-Sơn-nhẹ-tựa-hồng-mao. Mà rồi, rớt lại, rớt lại rồi sao ? Mượn ông Nguyễn Du cho-khỏi-ai-cải ... rớt lại chẳng-qua-một-năm-cỏ-khâu-xanh-rì ! Đó, cái chỗ kỳ cùng đó. Vua quan tướng tá phú hộ giai nhân mỹ nữ ... nói gì tới đám lục lục thường thường ... rớt lại chỉ xuôi theo đường-một-chiều mà xuôi tay ... từ tạ.

Hồng chừng bắt chước ông Thanh Nam mà ... chắc lười thêm : Canh bạc sông đời dù thua được. Nẻo về đất lạnh giồng nhau thôi.

Nghe thì cay đắng tới lạnh lòng. Mà có làm gì khác được đâu. Kể cả cái ông Đường Minh Hoàng oai quyền trùm thiên hạ mà cũng có tìm được thuốc trường

sanh đâu nà. Mọi vọng động cũng đều vô ích, vô nghĩa, vô lý, vô hiệu, vô dụng, vô định, vô cố, vô can... Thì thôi ...

Muốn chấm hết mà rồi sao nhớ lại ...- lại nhớ ! - mấy câu thơ của ông Tô Thùy Yên.

**Hi hữu một lần trên trái đất
Và rồi tất cả sẽ nguôi ngoai.**

Thiệt vậy sao ? Và rồi tất cả sẽ nguôi ngoai ! Trong bản chánh của bài thơ, không có dấu chấm than. Sao lại muốn mượn phép thêm vào một dấu chấm than. Cho mình. Nhưng rồi nghĩ lại hồng chừng ông Tô nghĩ cận kề hơn mình. Chấm than là còn chỗ thở than. Chấm hết là hết. Là xong. Là dứt. Là tuyệt cùng.

Ghê hơn nữa, ông phán như vậy sau khi đã liệt kê một mớ những người mà đời vốn tôn xưng là anh hùng hào kiệt với lại mỹ nhân. Từ trai lực-bạt-son-hà-khí-cái-thể đến gái vân-tường-y-thường-hoa-tường-dung, Từ mấy tay lang bạt kỳ hồ gạ bán gió mát trăng thanh đến cái đám trùm chặn bịt tai nhắm mắt trước thiên hạ sự ... tất cả, tất cả rồi y như nhau ... đổ xô về cái chỗ ... không có chỗ, Nghĩa là ... KHÔNG rồi hoàn KHÔNG.

Vậy thì sao lại đâm đầu nhắm mắt nhắm mũi y như mấy con bò mộng trong mấy cái đấu trường Tây Ban Nha. Chạy nhảy, húc sừng, đá cẳng ... bụi cát tung đầy trời mà rút lại, kết quả đã được định trước. Phải ngã quy trước ngàn ngàn cặp mắt háo hức hí hửng của cái đám khán giả vô tâm, vô tình, vô tội ... vạ.

Vậy đó, sau vài chục năm rông rã đi lại trong đời, đến lúc mòn-gót-chân-sương-nắng-tháng-năm (*), lòng tưởng đã lặng mà đọc thơ Tô Thùy Yên lại nghe chừng sóng gió. Sao ông làm thơ ra bão bùng bằng cái giọng thản nhiên như nói chuyện đâu đâu. Chữ nghĩa của ông làm như được ướp sẵn mớ hào khí của sừng sững núi cao mà hun hút sông sâu, chất chứa mớ bí hiểm của thiên-địa-bất-nhân-dĩ-vạn-vật-như-sô-cầu, mà lại lấp lánh hoa lệ của các bậc vương-tôn-miền-trí-tuệ (*). Lời lời cuộn cuộn như mây ngày gió nổi mà rờn rợn như mũi dao nghiêng xoáy vào đá tảng. Từng chữ một như từng cái tát tay phũ phàng vào mặt mũi tay chân, để gọi dậy cơn mê ngủ, thức tỉnh cõi vô minh. Thơ im im mà âm vang sang sảng dội thốn vào tận cùng tâm thức, gần cuối một đời ... lãnh nhách. Mà thật ra, đã chắc ai sống một đời ý nghĩa. Mà có ý nghĩa là sao ? Kiểu như ông thợ câu của Ernest Hemingway chẳng ? Cho dù kết quả là một bộ xương cá rỗng không, người thợ câu có quyền tự hào là đã chiến đấu, phấn đấu, tranh đấu ... hết lòng hết sức trước cái số phận hẩm hiu. Có phải tại vậy mà ông Tô vỗ tay cho thứ Vinh-dự-làm-than-của-kiếp-người !

Vấn đề là thật có một thứ vinh-dự-làm-than ? Hai khái niệm vốn dĩ nghịch lý giờ lại ngang nhiên sóng đôi như một cặp bài trùng rất ư là tương đắc. Bí hiểm thay ! Hay đó chính là cốt lõi của cuộc sống chúng ta, những người khách vô tình của dặm trường sinh tử.

Thôi thì tin theo lời thi sĩ, loài tiên tri thấu thị. Làm than hay vinh quang cũng chỉ là hai mặt của một thực thể (?) ngẫu tạo. Và rồi tất cả sẽ nguôi ngoai.

Câu thơ không ở thể xác định mà cũng không phủ định. Lại càng không ở thì hiện tại. Câu thơ quyết đoán một sự việc chưa có.. "Và rồi ..." Chính sự nhập nhằng đó làm nổi ba đào giữa lòng ta, khi nhìn ngoái lại ... đời ta. Không phải chuyện hôm nay. Không phải ngày mai. Mà là một ngày nào đó. Mơ hồ mà quyết

chắc. Và rồi tất cả sẽ nguôi ngoai. Hai chữ “nguôi ngoai” làm lời báo dữ trở nên êm ái như ngón tay vỗ về mà lại thấm đẫm vào máu huyết trăm phần hiệu quả như liều độc được chích vào cánh tay kẻ tử tù. Nhẹ nhàng. Lặng lẽ. Và rồi tất cả sẽ nguôi ngoai.

Tất cả ... nghĩa là ... tất cả, không chừa sót một thứ gì, từ hữu thể đến vô thể, nhà lầu chứng khoán công danh vinh quang tũ nhục thành công thất bại hạnh phúc khổ đau ... hết thảy mọi thứ, mọi điều, mọi kiểu, mọi cách, mọi bậc, mọi hạng ... rồi sẽ mờ, sẽ lợt lạt, sẽ nhòa nhoẹt, sẽ rã rời, sẽ sụp đổ, sẽ tan biến, sẽ xóa dấu, sẽ biệt tăm, sẽ tuyệt tích ... Gió nổi hung rồi gió lặng thình. Nắng sẽ tắt. Ngày sẽ đêm rồi đêm chợt sáng. Sáng rồi tối. Thiên niên cự thất thành quan đạo. Thiên niên quan đạo thành cự thất. Đốc núi sườn non còn sụp nói gì ba cái xương sườn xương sống dòn rụm mà không sụm. Đèn đài cung điện xây bằng thịt thà xương máu với tầng tầng đá tảng rồi sẽ rong rêu sá gì ba cái mặt hồng nhan mỏng đánh. Tài trí vùi vùi rồi đến lúc leo lét như ngọn nhang tàn thấp khuya. Vui buồn hờn giận là vết bụi hờ bám trên vạt áo qua đường. Sự nghiệp trường tồn không qua cái nháy mắt của thiên thu. Cổ bám víu (hay buông bỏ) rồi cũng như nhau, chỉ là chụp bắt hư không. Mà dẫu là hư không thì chụp bắt vẫn là ... chụp bắt. Chẳng hơn bó tay xuôi xị. Cho nên lẽ nào lại bỏ lỡ. Vấn đề là nhận cho ra cái lý lẽ rốt ráo đó. Có vui thì vui. Hề buồn thì buồn. Gặp núi thì trèo. Gặp sông thì lội. Mà đường lộ phẳng phiu thì khỏi lội khỏi trèo. Có trong tay là có mà mất trên tay thì bỏ. Muốn tiếc thì tiếc. Mà không tiếc thì thôi. Bày đặt chi ba cái điều viễn vông đời sau với đời trước mà mệt óc bận tâm. Sao không hào phóng với chính mình, kẻ đang lặn lội giữa mịt mù cuộc lữ. Mặc kệ có là chân thân hay mộng sự. Kể cả cái ông câu, cá cắn câu không lẽ không chụp. Chụp rồi bị cá mập giành ăn không lẽ không giựt lại. Giựt lại được bộ xương không cũng là ... giựt lại. Rồi có một phờ người cũng được chút vinh-dự của làm-than. Còn hơn là vất-tay-nằm-nghĩ-chuyện-đâu-đâu, đem ba cái triết lý mờ-mờ-ảo-ảo-có-có-không-không mà dụ đời này đi lo cho đời sau ... sau ... sau ! Sao kỳ vậy !
Hãy sống tới tận cùng hơi thở chót. Xả láng. Rồi thôi. Kéo ưỡng.

Thêm nữa, Nguyễn Bính.

... Mà vẫn cười qua chén rượu đầy
Vẫn dám tiêu hoang cho đến hết ...

Được không ?

Sao lại không !

Bởi vì, gì thì gì, rồi thì ... tất cả sẽ nguôi ngoai.

D.H. Lawrence. Life is ours to spent, not to be saved.

Cao Vị Khanh

(*) Tựa thơ, chữ của Tô Thùy Yên

(**) The Old man and The sea- Ernest Heminway, truyện1951, phim 1958.

TÔ THÙY YÊN VÀ RỜI TẤT CẢ SẼ NGUÔI NGOAI

S'en aller! S'en aller! Parole de vivant !
(Saint John Perse)

Ra đi như nước ao lên đặc
May gặp ngày mưa lớn thoát tràn,
Râu tóc rặng ngời, gậy trúc bóng,
Nẻo thơm trần thế, gió hân hoan.

Ra đi như một bình minh lạ
Trên kỷ nguyên chưa kịp hiện hình.
Thi sĩ Bắc, Nam đều chết rạp.
Ba trăm năm lịch sử làm thình.

Ra đi như một âm thanh sáng
Xuyên suốt tâm linh, dội cảm sầu.
Hỡi gã du hành, hãy cất tiếng
Bài ca thiên cổ chẳng thành câu.

Tự do, ta thét mừng điên đảo
Cuộc tiệc trăm năm nhục thánh thần
Dưới bóng bao trùm hạt cát tỏa
Đền rêu, miếu cỏ lạnh ma hoang.

Con đường vô định chưa ai tới
Hay tới nơi, thôi chẳng trở về.
Hỡi gã du hành, hãy nói lại
Những điều người thoáng thấy như mê.

Ta mò đoán nghĩa dòng hư tự
Mòn nét trong thiên địa ngập ngừng.
Ta thấy mặt tinh cầu xếp nếp
Như lần nhăn tuổi tác hư không.

Những người thuở trước giương cung cứng,
Cưỡi ngựa điên, hoa kích ngàn cân,
Một trận tan tành ba triệu địch,
Nửa chiều chết đứng hận giai nhân.

Những người thuở trước đi tìm mộng,
Lạc suối mê, hoa giặt ngược dòng,
Theo tiếng kinh quan san biệt dạng,
Buộc sâu, xoắn tóc, thả thuyền rong.

Những người thuở trước say vô hạn,
Mơ thuốc trường sinh lạc xác phàm,
Nú cánh chim bằng qua biển gió.
Cây minh linh tốt mấy ngàn năm.

Những người thuở trước tham chung đỉnh,
Áo mũ xanh xang chốn ngọc môn,
Sơ thất, thương thay thân xuống lính,
Đày ra quan ngoai, chết không chôn.

Những người thuở trước như là mộng,
Diễm tuyệt dung nhan thảo mộc sầu.
Hương phấn bay lừng xa khỏi kiếp,
Tiếng cười xé rách núi sông đau.

Những người thuở trước bây giờ lạc
Trong dã sử nào như bóng mây,
Trong trí nhớ nào như giọng hát.
Hỡi ôi, trời đất lạnh tình thay !

Hỡi ôi, gió nổi lên cùng khắp,
Giục gã du hành rảo bước thôi !
Ta uống giếng hoang, ăn trái lạ,
Tâm hồn mãi mãi mới tỉnh khôi.

Nhiều khi ta ngược lên ngơ ngẩn,
Nghe tiếng chim quen bay trót qua,
Bóng thoáng như bàn tay dịu mát
Lau nhanh hơi mỗi mặt mày ta.

Hoàng hôn xô bóng ta trên cát,
Ta lớn lao và ta cô đơn,
Ngưỡng mộ cây xương rồng gắng gượng,
Thân trần đứng lẻ giữa đồng trơn.

Bình minh như một làn da phồng.
Ta dạo men bờ sóng tuyệt mù,
Cảm phục bồi hồi biển nhẵn nại
Bắt đầu mãi mãi lượn thiên thu.

Biểu dương - hãy biểu dương cùng tận
Vinh dự làm than của kiếp người
Hi hữu một lần trên trái đất
Và rồi tất cả sẽ nguôi ngoai.